

Förlåt, är våldsamma män bara en social konstruktion?

Läkarförbundets skrift om våld påminner om behovet av tvärvetenskaplig forskning där biologin också har en plats bland de faktorer som har betydelse för uppkomsten av våld, framhålls det i denna replik till Inger Mossbergs och Helena Stenbergs inlägg »Om våld och biologismens enfald» i Läkartidningen 46/98, sidan 5133.

Per år polisanmäls mellan 40 000 och 50 000 våldsbrott i Sverige. Om vi utgår från den jämna siffran 50 000 är 2 000 av förövarna kvinnor och 48 000 män. Of-ferundersökningar och studier av själv-deklarerad brottslighet ger ungefär samma könskvot. Män är mer våldsamma.

Faktorer i samspel

Det föreligger stora skillnader i våldsbrottslighet mellan olika tidsperioder och olika kulturer. Denna variation kan förklaras av sociala men inte av medicinsk biologiska faktorer. I ett tvärsnitt av tiden, och inom en kultur, har sociala variabler däremot ett förvånansvärt litet förklaringsvärde för våldsbrott, ett par procent.

Här har individvariabler, såväl psykologiska som biologiska, ett mycket högre förklaringsvärde, ofta mer än 50 procent. Hur bör man förhålla sig till denna paradox? Min inställning, som också tydligt redovisas i Läkarförbundets skrift, är att sociala variabler totalt sett är viktigare än individvariabler, men att de senare förvisso inte är betydelselösa.

Vill vi komma åt våldet behöver vi särskilt titta på samspelsfaktorer mellan sociala, psykologiska och biologiska variabler. Om denna hållning bör kallas biologism så är jag väl i så fall biologist.

»Där startar ojämlikheten

De flesta biologiska förklaringar underkänns som kontroversiella, fascistoida eller felaktiga i inlägget, även biologiska självklarheter som det faktum att det är det kvinnliga könet som lämnar cellapparaten vidare till nästa generation. Där startar ojämlikheten och där finns underlaget för alla de olika former av köns-specialisering som finns i naturen.

Därför producerar en kvinna färre än 500 mogna ägg under sin livstid medan en man dagligen producerar miljarder sädesceller, som saknar cellapparat. Människan är ett däggdjur, och dessa har i de flesta fall en uttalad könsspecialisering.

Eller befinner sig författarna före Darwin, där människan var Guds avbild och inte ett däggdjur bland andra djur? Bevara oss från sådan art-hybris.

Information är ej paternalism

Om allmänheten anser att videovåld kommer på andra eller tredje plats med avseende på förklaringsvärde för våld, och att medicinsk biologiska faktorer är ointressanta, har de fel i sak. Om allmänheten informeras om sakläget är det knappast paternalism. Det bör snarare kunna göra det demokratiska samtalet omkring brott och brottslingar mer fruktbart.

Sedan mitten av 1940-talet har biologiska inslag i analysen av mänskligt beteende varit tabuerat inom kultureliten. Det är självklart detta jag syftar på när jag refererar den moderna personlighetsforskningens återupptäckt av genetiskt styrda temperamentsdrag. Hur rasism kommer in i ekvationen förstår jag inte.

Artikelförfattarna har dessutom helt enkelt fel när de påstår att personligheten formas till allra största delen av familjestrukturen under de första åren. Psykopater är inte biologiskt determinerade: de formas liksom alla människor av biologi, psykologi och sociala faktorer i samspel.

I vårt samhälle sitter de i fängelse i stället för att vara astronauter eller racerförare. Övervikten av vissa minoritetsgrupper i många fängelsepopulationer förklaras givetvis i huvudsak av sociala faktorer. Något annat står det inte i Läkarförbundsskriften.

Referenserna finns

Vi har medvetet avstått från att tynga skriften med notapparater och referenser. Referenser till mina källor finns t ex i ett state of the art-dokument om behandling av våldsbrottslingar, utgivet av Socialstyrelsen.

Uppgiften att var fjärde kvinna som söker på en kvinnoklinik har varit utsatt för sexuella övergrepp nämns inte, för

»Min inställning, som också tydligt redovisas i Läkarförbundets skrift, är att sociala variabler totalt sett är viktigare än individvariabler, men att de senare förvisso inte är betydelselösa.»

Författare

STEN LEVANDER
professor i rättspsykiatri, Östra sjukhuset, Malmö.

den stämmer inte med litteraturen inom området. Den goda saken blir inte bättre för att man överdriver. Det behövs dessutom inte – det är alldeles tillräckligt illa som det är.

Att våld är negativt korrelerat med begåvning hör till de bäst belagda sambanden inom den kvantitativa, empiriska våldsforskningen. Någon forskning som visar att detta inte gäller för kvinnomisshandlare redovisas inte av författarna. Är det bara tyckande?

Män vanligaste offret

Våld mot kvinnor ges för liten plats enligt författarna. Våld specifikt mot män ges ingen plats alls, trots att män betydligt oftare är offer än kvinnor, både när det gäller polisanmälda brott och enligt många offerundersökningar.

Vi bedömde det ändå som lämpligt att ta upp kvinnovåldet separat. Givetvis var vi orienterade både om Kvinnofridsutredningen och om Rikskvinnocentrum. Läkarförbundsskriften skulle på ett begränsat utrymme redovisa sådant som *inte* fanns redovisat på ett samlat sätt tidigare. Jag tycker att balansen blev tillräckligt bra.

Läkarförbundets våldsskrift behövs som påminnelse om ett försummat perspektiv, och om behovet av bred och tvärvetenskaplig forskning om våld där biologin *också* får plats som det minsta syskonet i flocken. Mer vill jag inte ha, men inte mindre heller. •